

Turun kaupungin suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista

2015-2019

päivitys 2015

1. Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista. Aluehallintovirasto puolestaan huolehtii täytöntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan. Aluehallintovirasto suorittaa myös itse eläinlääkintähuoltoon liittyvää valvontaa kuten EU-länsuojelutarkastuksia, täydentävien ehtojen valvontaa, lääkitsemislainsäädännön valvontaa ja omaehtoisesti tai kunnan valvontaviranomaisen pyynnöstä kriittisiä eläinsuojelutehtäviä. Aluehallintovirasto vastaa alueen eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläintautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit.

Paikallistasolla eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa kunta, kuntayhtymä tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue. Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevista kunnaneläinlääkäriin suorittamista tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Turun kaupunki on perustanut valvontaeläinlääkäriin viran yhdessä Raision ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen (Raisio, Naantali, Rusko) kanssa. Kyseessä on kokoaikainen valvontavirka, jonka kustannukset maksaa 100 %:sti valtio. Virka on täytetty 23.5.2012 lähtien.

Tässä suunnitelmassa mainituista valvontatehtävistä valtion valvontatehtäviin kuuluvat:

- eläinten hyvinvoinnin valvonta
- eläinten tarttuvien tautien valvonta
- eläinten sisämarkkinakauppaan liittyvät maastavientitarkastukset sekä kolmasmaa-viennit
- sivutuoteasetuksen määräämät tarkastukset

Toimintaympäristö

Eläinlääkintähuolto ja siihen liittyvä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta kuuluu Turussa osatoimintana ympäristöterveydenhuoltoon, joka on Turussa vuodesta 2013 lähtien kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunnan alaista toimintaa. Turun kaupunki muodostaa yksin ympäristöterveydenhuollon yksikön ja toimii eläinlääkintähuollon osalta yhteistyössä sekä Liedon että Raision ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden kanssa.

Turku: Asukkaita 178 630

Raisio: Asukkaita 24 427

Naantali: Asukkaita 18 807

Rusko: Asukkaita 5816

2. Kunnan suunnitelma

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Tämä suunnitelma sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta ja saatavuudesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä.

Suunnitelman liitteenä on resurssitarpeen kartoitus (liite 1), josta ilmenee mm. tuotantotilojen ja eläinten määrät alueella sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa vaativat erityiskohteet.

3. Voimavarat

Kunnan pitää varata riittävästi henkilöstöresursseja sekä eläinlääkäripalveluiden että valvontatehtävien hoitamiseen. Eläinlääkintähuollon valvontatehtäviä hoitaa Turussa yksi valvontaeläinlääkäri. Ympäristöterveydenhuollossa on lisäksi kaksi virkaeläinlääkärinä, joista kaupungineläinlääkäri toimii elintarvikevalvonnassa ja ympäristöterveydenhuollon johtaja hallinnossa. Molemmat voivat tarvittaessa hoitaa kiireellisiä valvontatehtäviä. Turun kaupungin valvontaeläinlääkäriin tehtäviin kuuluvat eläinlääkintähuollon valvontatehtävät myös Raisiossa, Naantalissa sekä Ruskolla. Liedon kunnan kanssa on tehty sopimus 1.1.2013 lähtien valvontaeläinlääkärien toimialueesta. Sopimuksessa on sovittu, että Turun valvontaeläinlääkäri voi tietyissä tapauksissa tehdä valvontaa myös Liedon ympäristöterveydenhuollon alueella. Samoin Liedon valvontaeläinlääkäri voi toimia valvontatehtävissä Turun valvontaeläinlääkäriin alueella.

3.1. Resurssitarpeen kartoitus

Tämän suunnitelman liitteenä on resurssitarpeen kartoitus. Resurssitarpeen kartoituksessa on lueteloitu valvontakohteiden lukumäärät ryhmittäin ja myös alueen eläinmäärät.

Ostopalvelujen osalta palvelun tarjoaja vastaa sopimusten mukaan riittävästä resursseista. Turku on tehnyt sopimuksen yksityisen palveluntarjoajan kanssa pieneläinpäivystyksestä Varsinais-Suomen maakunnan alueella ja myy pieneläinpäivystyspalvelut muille Varsinais-Suomen yhteistoiminta-alueille. Turku ostaa hyöty- ja isokokoisten kotieläinten peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun (päivystys) Liedon yhteistoiminta-alueelta.

Valvontaeläinlääkäriin toimialueena on myös Raision ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue. Näin ollen valvontaeläinlääkäriin osalta Turun resursseiksi voidaan laskea 80 % hänen työpanoksestaan kun käytetään laskentatapana asukaslukujen suhdetta.

Liitteenä on myös Raision ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen resurssikartoitus, koska valvontaeläinlääkäriin toimialueeseen kuuluu myös tämä alue.

3.2 Henkilökunnan osaamisen ja pätevyyden varmistaminen

Kunnaneläinlääkäriin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin.

Kunta työnantajana huolehtii siitä, että eläinlääkintähuollon henkilöstöllä on riittävät mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutukseen. Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan on päästävä osallistumaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa.

Valvontaeläinlääkäri osallistuu tarjolla oleviin valvontaeläinlääkäreiden, aluehallintoviraston ja Eviran järjestämiin viranomaisten koulutustilaisuuksiin sekä muihin soveltuviin koulutustapahtumiin.

Ostopalvelulla yksityiseltä tai kunnalliselta palveluntuottajalta hankittavien eläinlääkäripalveluiden henkilökunnan pätevyysvaatimukset on kirjattu sopimukseen ja sopimuksen tehnyt yritys tai kunta vastaa siitä, että henkilökunta on pätevää ja että henkilökunta saa riittävästi jatkokoulutusta.

4. Tietojärjestelmät

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvät tiedot tallennetaan sähköisiin tietokantoihin. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tukemaan on rakennettu useita toisiinsa liittyviä tietojärjestelmiä. Eläinlääkintähallinnon tietojärjestelmä Elite korvataan uudella ja monipuolisemmalla Elvillä asteittain vuosien 2014-2016 aikana. Elvissä on eläinlääkäri-, eläinkuljettaja-, eläinvälittäjä-

ja lääkevalmisterekisterit. lisäksi sinne tullaan tallentamaan virkatoimituksia, tautitapauksia, tautivastustusohjelmia (MV, CAE, scrabie), luvan- ja ilmoituksenvaraiset eläintenpitopaikat sekä rajoittavat määräykset. Toistaiseksi Elvi on vain Eviran ja AVI:n käytössä, mutta jatkossa myös kunnaneläinlääkärit tulevat käyttämään Elviä.

Kunnaneläinlääkärien käytössä on tällä hetkellä Eviran ylläpitämät eläintenpitäjärekisteri, eläintietojärjestelmä sekä valvonnan viranomaisextranet eli Eviranet. Eläinten hyvinvointisovellus (Elvis) on poistunut aktiivikäytöstä, mutta on edelleen selattavissa.

TRACES (Trade Control and Expert System) on komission ylläpitämä, internetissä toimiva järjestelmä mm. elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistamiseksi EU:n jäsenvaltioiden välisissä siirroissa (sisämarkkinakauppa) sekä tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista. Järjestelmässä laaditaan sisämarkkinakaupassa vaadittavat terveystodistukset ja sivutuotteiden kaupalliset asiakirjat sekä eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen rajatodistus (CVED) sähköisesti. TRACES-järjestelmän avulla voidaan seurata ja jäljittää lähetyksiä ja eri osapuolet saavat tietoa lähetyserää koskevista tarkastuksista ja niiden tuloksista.

Kartturi-sovellusta käytetään helposti leviävien eläintautien vastustustoimenpiteissä piirtämällä karttapohjalle rajoitusvyöhykkeitä sekä hakemalla vyöhykkeiltä tilat, joilla on taudille herkkiä eläinlajeja.

Näiden järjestelmien pääasiallinen käyttäjä Turussa tulee olemaan valvontaeläinlääkäri.

Naseva on nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä ja Sikava sikaloitten terveystodistustorekisteri.

Valvontaeläinlääkärillä on käytössään Turun kaupungin atk-verkkoon liitetty tietokone ja pääsy kaupungin erilaisiin ohjelmiin, esim. Digia-tarkastajaan, joka on terveysvalvonnassa käytettävä tiedonhallinta- ja raportointijärjestelmä.

Eläinhuolossa on käytössä Provet Net-tietojärjestelmä hoitolassa hoidettavia eläimiä varten. Provetiin merkitään myös eläinsuojelulain § 44:n toimenpiteenä otettujen eläinten hoitotietoja.

5. Yhteistyö ja viestintä

Monessa valvontatilanteessa saatetaan tarvita useamman viranomaisen yhteistyötä. Eläinsuojeluvalvonnassa poliisin ja valvontaeläinlääkäriin sekä muiden kunnaneläinlääkäreiden yhteistyö on tavanomaista. Toisinaan eläinsuojeluvalvonnassa tehdään yhteistyötä myös terveydenhuollon, terveystarkastajien sekä lastensuojelun kanssa.

Zoonoosissa tarvitaan yhteistyötä eläinlääkintähuollon ja terveydenhuollon kanssa.

Eläintautien valvonnassa valvontaeläinlääkäri tekee yhteistyötä AVI:n ja Eviran kanssa.

Erityistilanneviestinnässä toimitaan kunnan valmiussuunnitelman mukaisesti.

6. Maksut

Valvontatehtävistä maksettavista korvauksista on MMM:n, Kuntaliiton ja Eviran ohje.

Osa valvontatehtävistä esim. eläinten vientitarkastukset ovat maksullisia. Valtio laskuttaa näistä toimenpiteistä eläimen omistajaa vahvistetun taksan mukaisesti.

Hyötyeläinten ja hevosten osalta noudatetaan kunnalliseläinlääkäritaksaa, koska eläinlääkäriavun antaa kunnaneläinlääkäri.

7. Valvonnan toimeenpano

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti. Kunta suunnittelee valvonnan toimeenpanon, johon sisältyy valvontamäärät ja niiden vaatimat resurssit. Kunta varmistaa korjaavien toimenpiteiden loppuun saattamisen. Lisäksi kunta varmistaa valvontatietojen asiallisen dokumentoinnin, tallentamisen ja raportoinnin.

8. Eläinten terveyden valvonta

8.1. Eläintautivalmius

Aluehallintovirasto AVI suunnittelee, ohjaa ja toteuttaa eläintautien vastustamista toimialueellaan. AVI ylläpitää toimialueensa eläintautivalmiutta ja laatii toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta.

Eläintautivalmiudesta vastaa valvontaeläinlääkäri, joka on myös AVIn nimeämä valmiuseläinlääkäri. Eläintautitilanteita voivat olla esimerkiksi rabiestilanne tai lintujen tarttuvat taudit, esimerkiksi lintuinfluenssa, Newcastle'n tauti tai nautojen suu- ja sorkkatauti.

Valvontaeläinlääkäri käy AVIn ja Eviran järjestämissä valmiuseläinlääkärikoulutuksissa.

8.2. Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Tarttuvat eläntaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin tarttuviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa yleensä kunnaneläinlääkäri, aluehallintovirasto tai Evira, siten kuin eläintautilaissa on tarkemmin säädetty. Joidenkin lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustamistoimenpiteistä on säädetty eläintautilain nojalla erillissäädöksiin. Ilmoitettavia eläintauteja koskee velvollisuus ilmoittaa eläintaudin esiintymisestä tai epäilystä maa- ja metsätalousministeriön eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta antaman asetuksen (1010/2013) mukaisesti.

Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Kunnan- tai läänineläinlääkäriin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Evira. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto. Eläintautitilanteessa aluehallintoviraston on varmistettava toimenpiteet tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi, taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittämiseksi ja järjestää tapauksen jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

Eläintautitilanteessa ryhdytään tarvittaviin lain määräämiin toimenpiteisiin ja ilmoitetaan asiasta kaikille kaupungin virkaeläinlääkäreille ja myös terveydenhuollon vastuullisille viranhaltijoille.

8.3. Eläintautien ilmoittaminen

Eläinlääkäriin on ilmoitettava vastustettavan eläintaudin epäilyistä tai todetusta taudista viipymättä läänineläinlääkärille AVlin. Kunnaneläinlääkäriin taas on toimitettava kuukausiyhteenveto alueellaan epäillyistä tai todetuista eläintaudeista aluehallintovirastoon kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään mennessä.

8.4. Eläintauteja tukevat laboratoriot

Vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia ainoastaan Evirassa tai Eviran hyväksymässä laboratoriossa. Valvontaeläinlääkäri lähettää eläintautinäytteet tutkittavaksi näihin laboratorioihin.

8.5. Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaukeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveystarkastuksen vähimmäistasosta. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveystarkastukseen lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. (Vna 838/2013). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveystarkastus- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Terveystarkastukseen liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveystarkastuksesta. Pitopaikkojen on erikseen liityttävä vapaaehtoiseen terveystarkastukseen aluehallintovirastolle lähettämällä ilmoituksella. Aluehallintovirasto antaa vapaaehtoiseen terveystarkastukseen kuuluvalla pitopaikalle terveystarkastusta koskevan päätöksen. Pakolliseen terveystarkastukseen kuuluvilla pitopaikoilla ei anneta terveystarkastusta. Aluehallintovirasto valvoo tarkastuskäyntien ja näytteenoton toteutumista pitopaikoissa niiden terveystarkastuksen edellyttämällä tavalla. Aluehallintovirasto luetteloii siipikarjan hyväksytyt vientilaitokset ja valvoo niiden säännöllisten tarkastusten ja tutkimusten toteutumista.

Kunta sisällyttää omaan suunnitelmaansa pitopaikkojen terveystarkastukseen liittyvät tilakäynnit ja suunnittelee niiden toteutuksen. Salmonellavalvontaohjelman osalta kunta seuraa toimijan toteuttaman näytteenoton säädösten mukaisuutta ja hallinnoi parvissa toimitettuja saapumisilmoituksia sekä huolehtii omalta osaltaan pakolliseen terveystarkastukseen liittyvien tilakäyntien toteutumisesta. Kunta välittää terveystarkastuksesta saadut tiedot aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto suunnittelee, kuinka toimitaan tilanteessa, jossa terveystarkastusta ei ole toteutettu säädösten mukaisesti.

Valvontaeläinlääkäriin toimialueella on yksi lammastila, joka on liittynyt vapaaehtoisen maedi-visnan ja scrapien terveystarkastusohjelmaan. Tälle tilalle tehdään vuosittain scrapie-valvontakäynti sekä maedi-visnan statuksen mukainen verinäytteen otto. Lisäksi valvontaeläinlääkäri suorittaa kerran vuodessa yhdelle siipikarja-tilalle salmonella-valvontaohjelman mukaisen valvonta- ja näytteenotokäynnin.

8.6. Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotto tehdään pääosin riskiperusteisesti.

Evira lähettää aluehallintovirastoihin vuosittain erillisen ohjeen kyseisen vuoden tarkastuksista ja näytteenotoista. Ohje sisältää lakisääteisiä vaatimuksia ja suositusluonteisia ohjeita. Eviran vuositaisessa ohjeessa luokitellaan laitokset riskiluokkiin laitostyyppin mukaisesti ja ohjeistetaan valvonnan perustaso tietyn tyyppisille laitoksille. Aluehallintovirasto huomioi paikalliset olosuhteet laitosten luokituksessa. Kunnaneläinlääkäri tekee tarkastukset ja suorittaa näytteenoton aluehallintoviraston määräämällä tavalla. Tarkastusten tarkoituksena on havainnoida eläimiä ja etsiä tarttuvien

kala- tai raputautien oireita. Olennainen osa tarkastusta on kirjanpitoon ja laitoksen omavalvonnan kuvaukseen perehtyminen. Laitosten omavalvonta tarkastetaan ja sitä pyritään kehittämään yhdessä toimijoiden kanssa.

Valvontaeläinlääkäriin toimialueella on kolme kalanviljelylaitosta, joihin suoritetaan vuosittain tarkastuskäynti.

8.7. Muu eläintautivalvonta

Evira pyytää vuosittain seuranta-äytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa pyydetyistä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön ja Evira on raportointivelvollinen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan Unionille. Evira lähettää seurantaohjelmien toimeenpanosta erillisen kirjeen aluehallintovirastoille silloin, kun seurantaohjelmaa ei edellytetä suoraan kansallisen lainsäädännön nojalla. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettyjä seuranta-äytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta tiloilta ja teurastamoilta.

Aluehallintovirasto suunnittelee seuranta-äytteiden oton määrääjässä ja näytteiden oton etenemisen seurannan.

Kunta suunnittelee näytteidenoton toteuttamisen määrääjässä, etenemisen seurannan, tietojen tallentamisen ja tietojen toimittamisen aluehallintovirastolle näytteenoton etenemisestä.

Eläinnäyttelyt

Evira julkaisee ohjeen maatalousnäyttelyihin vietävien eläinten tarkastuksista ja eläimiltä vaadittavista tutkimuksista. Ohje sisältää lakisääteisiä vaatimuksia ja suositusluonteisia ohjeita.

Eläinten keinollinen lisääntyminen

Aluehallintovirasto hyväksyy hakemuksesta nautojen, sikojen, hevosten, lampaiden ja vuohien spermankeräysasemat, spermavarastot, alkiontuotanto- ja alkionkeräysryhmät sekä sperman keräysasemille toimitettavien eläinten karanteenit, mikäli niiden tilat ja toiminta täyttävät säädösten asettamat vaatimukset. Aluehallintovirasto lähettää hyväksymisen tiedoksi Eviraan. Evira rekisteröi hyväksytyt asemat, varastot ja ryhmät ja tiedottaa niistä toimijoille ja muiden jäsenvaltioiden viranomaisille lainsäädännön (neuvoston direktiivi 92/65/ETY ja komission päätös 2009/712/EY) mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäri valvoo karanteeneja, sperman keräysasemia, alkioiden keräysryhmiä, alkioiden tuotantoryhmiä sekä spermavarastoja ja suorittaa niissä säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädetyt vaatimukset ja hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan.

Valvontaeläinlääkäriin toimialueella ei ole tällaista valvottavaa toimintaa.

Kyyhkyslakat

Kyyhkyslakoissa, joista lähetetään kyyhkysiä kilpailuihin tai näyttelyihin, on kaikki lakassa pidettävät kyyhkysrokotettava vuosittain Newcastlel taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Rokotuksen voi suorittaa kunnaneläinlääkäri tai muu eläinlääkäri. Tiedot rokotuksista on lähetettävä läänineläinlääkärille. Rokotusvelvollisuuden toteutumisen varmistamiseksi läänineläinlääkäri voi määrätä kunnaneläinlääkäriin tarkastamaan näyttelyyn tai kilpailuun osallistuvien kyyhkysten rokotustodistukset näyttely- tai kilpailupaikalla. Viesti-, näyttely- ja koristekyyhkyjen pitopaikkojen tulee olla rekisteröityjä.

Valvontaeläinlääkärin alueella on kahdeksan kyyhkysen pitoon rekisteröitynyttä toimijaa. Näistä neljä toimijaa on rokottanut lintujansa Newcastle'n taudin rokotteella.

9. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, haaskaruokintapaikkojen, siipikarjan (ml. fasaanit, viiriäiset, kyyhkyt jne.), mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat) ja hirvieläinten (pl. porot) pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjien on rekisteröidyttävä oman alueensa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille.

Valvontaeläinlääkäri ja kunnaneläinlääkärit tarkistavat rekisteröintiasiat muiden tilakäyntien yhteydessä.

10. Eläinten lääkitsemisen valvonta

Uusi laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014; lääkitsemislaki) astui voimaan 1.12.2014. Sen nojalla annettavat asetukset ovat vielä valmisteltavana. EHO päivitetään lääkitsemislain osalta asetusten valmistuttua.

Lääkitsemislain mukaisia viranomaisia ovat maa- ja metsätalousministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, aluehallintovirastot sekä kunnaneläinlääkärit aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

11. Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

11.1. Sisämarkkinakauppa

Evira ilmoittaa rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille. Aluehallintovirastossa ja kunnassa kirjataan nämä ilmoitukset sekä huomioidaan erityisesti, mitkä eläinlajit tai tuotteet ovat kyseessä ja koskevatko rekisteröinnit sisämarkkinatuontia vai -vientä.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkärin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Kunnaneläinlääkäri voi seurata saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tehdä saapuneiden erien tarkastuksia myös ilman aluehallintoviraston kehoitusta. Virkaeläinlääkärin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. Saapuneiden sivutuote-erien osalta täytetään valvontaosio kaupalliseen asiakirjaan (DOCOM) TRACES-järjestelmään, kun kunnaneläinlääkäri on ensin varmistunut, että erät ovat saapuneet laitokseen.

Aluehallintoviraston laittomista tuonneista tekemät hallintopäätökset ilmoitetaan Eviraan. Jos laittomia eriä halutaan palauttaa alkuperämaahan, se edellyttää lupaa kyseisen jäsenvaltion viranomaisilta. Annettujen määräysten toteutumista seurataan aina, esim. varmistamalla että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu. Seuranta tapahtuu esim. pyytämällä virka-apua

tullilta ja tekemällä yhteistyötä alkuperämaan viranomaisten kanssa. Aluehallintovirasto huolehtii virkaeläinlääkäreiden ja toimijoiden riittävästä TRACES-neuvonnasta sekä virkaeläinlääkäreiden ja mahdollisuuksien mukaan myös toimijoiden TRACES-koulutuksesta (esim. virkaeläinlääkäreiden osallistuminen Eviran järjestämään TRACES-koulutukseen).

Vuonna 2014 tuli valvontaeläinlääkärin tietoon kolme laitonta maahantuontiepäilyä, joiden vuoksi tehtiin valvontatoimenpiteitä.

Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien, MMMa 1024/2013 liitteen 2 mukaisten erien, tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri).

Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä.

Rekisteröityjen hevosten terveystodistusta ei välttämättä tarvitse laatia TRACES -järjestelmässä, mutta TRACES-järjestelmän käyttö on suositeltavaa. Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa.

Virkaeläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. TRACES-terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

Vuonna 2014 valvontaeläinlääkäri teki 8 sisämarkkinaviennin tarkastusta.

11.2. Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja (MMMa 832 3 ja 5-6 §).

Jos vietävien eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä käytettävä eläinlääkintötodistus voidaan tehdä tämän sopimuksen mukaisesti. Muussa tapauksessa viejä selvittää eläinlääkintötodistukseen sisältyvät vaatimukset kohdemaan viranomaisilta joko suoraan tai kohdemaassa toimivan tuojan avustuksella.

Vuonna 2014 valvontaeläinlääkäri teki 5 terveystarkastusta EU:n ulkopuolisiin maihin vietäville eläimille.

11.3. Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

EU:n ulkopuolelta nk. kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta. Tuodut erät eivät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa. Tämä koskee esimerkiksi Venäjältä tuotavia hevosia ja tiettyjä TRACES-järjestelmässä kanavoituja sivutuotteita.

Vuonna 2014 tuli valvontaeläinlääkärin tietoon 2 laitonta maahantuontiepäilyä EU:n ulkopuolelta tuodusta eläimestä.

12. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Voimassa olevan eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten suojelusta annettuja säädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. Annettujen määräysten ja valvontojen loppuunsaattaminen varmistetaan sekä huolehditaan eläinsuojelusäädösten rikkomisen ilmoittamisesta poliisille.

Kunnaneläinlääkäri, poliisi ja terveystarkastaja valvovat eläinsuojelulainsäädännön noudattamista kunnan alueella. Valvontaviranomaisia ovat lisäksi tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja teuras-tamon alueella ja rajaeläinlääkäri toimialueellaan. Läänineläinlääkärit tekevät otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin tarkastukset sekä osallistu-vat tarvittaessa hankalien eläinsuojelutapausten hoitoon alueellaan. Lisäksi aluehallintovirasto voi myöntää oikeuden eläinsuojeluvallvojalle tehdä eläinsuojelutarkastuksia muissa kuin kotirauhan piirissä olevissa eläinten pitopaikoissa.

Turussa eläinsuojeluviranomaisena toimii virka-aikana klo 8-16 valvontaeläinlääkäri. Eläinsuojelu-tarkastuksilla valvontaeläinlääkäri käyttää tarvittaessa virka-apuna poliisia, toista kunnaneläinlää-käriä tai terveystarkastajaa. Virka-ajan ulkopuolella eläinsuojeluviranomaisena toimii pääsääntöi-sesti poliisi ja tarvittaessa alueen päivystävä tuotantoeläinlääkäri, joka on virkasuhteessa kuntaan. AVI ei ole myöntänyt valvontaeläinlääkäriin alueella eläinsuojeluvallvojille oikeutta tehdä eläinsuoje-lutarkastuksia kotirauhan piirissä olevissa eläinten pitopaikoissa.

12.1. Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain tai sen nojalla an-nettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla, aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvallvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla sekä aluehallintoviraston valtuuttamalla eläinsuojeluvallvojalla on oikeus tarkastuksen tekemiseen. Tar-kastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Eläinsuojelutarkastuk-sen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläi-miä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet. Käynnillä voidaan tarkastaa myös luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellyttämä eläinluettelo, tuotantoeläimiä koskeva kirjanpi-to sekä lopetusasetuksessa edellytetyt asiakirjat.

Epäilyyn perustuvan eläinsuojelutarkastuksen tekee pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri. Valvon-taeläinlääkäriin pyynnöstä vastuu tarkastuksen ja päätöksen tekemisestä vaikeimpien eläinsuojelu-tehtävien osalta voidaan kuitenkin siirtää kunnalta läänineläinlääkärille. Kunta voi pyytää tapauk-sen siirtoa aluehallintovirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uh-kasakolla tai teettämishallalla. Kunta voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle myös esi-merkiksi tilanteessa, jossa tarkastuskohteessa on useita eläimiä, joiden osalta on tarve ryhtyä eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Eläinsuojeluilmoituksia eläinten huonosta kohtelusta voi tehdä sähköpostitse elainhoitola@turku.fi, suoraan valvontaeläinlääkärille tai poliisille. Lisäksi ilmoituksia tulee Suomen Eläinsuojeluyhdistyk-seltä sekä paikallisilta vapaaehtoisilta eläinsuojeluvallvojilta.

Valvontaeläinlääkäri teki toiminta-alueellaan vuonna 2014 noin 140 epäilyyn perustuvaa eläinsuo-jelutarkastusta.

12.2. Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset

Eläinten hyvinvointia koskevien direktiivien ja asetusten noudattamisen valvomiseksi eläintenpito-yksiköihin tehdään mm. otantaan perustuvia eläinsuojelutarkastuksia. Tavoitteena on tarkastaa vuosittain edustava määrä kaikista nauta-, sika-, lammas- ja vuohitiloista sekä anka-, hanhi- ja broileritiloista. Lisäksi tarkastetaan edustava määrä munivien kanojen pitoyksiköistä sekä turkistarhoista, eli yhteensä noin 700 tilaa. Osa tarkastettavista tiloista valitaan satunnaisotannalla tilarekisteristä, osa valitaan riskiin perustuen. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit tekevät tarkastukset.

12.3. Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitettua luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat, lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat sekä paikat joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Tavoitteena on tarkastaa luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta vuosittain. Mikäli luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa ei valvota vuosittain, tehdään toiminnasta alueellinen riskinarviointi ja suunnitellaan kohteiden tarkastustiheys arvioinnin perusteella.

Valvontaeläinlääkäriin alueella on noin 75 luvan- tai ilmoituksenvaraista toimijaa. Toimintaa valvotaan riskiperusteisesti.

12.4. Eläinsuojeluvalvojat

Aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat voivat suorittaa epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia sekä luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvia tarkastuksia. Aluehallintoviraston valtuuttamalla eläinsuojeluvalvojalla on oikeus tehdä eläinsuojelutarkastuksia muissa kuin kotirauhan piirissä olevissa eläinten pitopaikoissa. Kotirauhan piiriin kohdistuvassa tarkastuksessa eläinsuojeluvalvoja voi kuitenkin tarkastusoikeutensa rajoissa tarvittaessa avustaa viranomaista.

Turun seudulla ei ole yhtään AVIn valtuuttamaa eläinsuojeluvalvojaa.

12.5. Eläinkuljetukset

Aluehallintovirastot myöntävät hakemuksesta kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvia kuljetuksia suorittaville henkilöille ja yrityksille eläinkuljettajaluvat ja niihin liittyvät kuljetusvälineen hyväksymistodistukset sekä kuljettajan ja hoitajan pätevyystodistukset. (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, 5 luku)

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, poliisilla, kunnaneläinlääkärillä, aluehallintovirastolla, rajaeläinlääkärillä ja tarkastuseläinlääkärillä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Poliisi saa tarkastaa eläinkuljetuksen myös ilman epäilyä säädösten rikkomisesta, samoin rajaeläinlääkäri ja tarkastuseläinlääkäri toimialueillaan. Eläinkuljetusta tarkastettaessa on viranomaisella oikeus tarkastaa eläimet, kuljetuskalusto, ravinto, juotava, varusteet ja väli Evira ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkärit tekemään erityisiä tarkastuksia eläinkuljetuksissa.

12.6. Teurastamot

Teurastamoiden ja pienteurastamoiden tarkastuseläinlääkärit ovat pääasiassa Eviran palveluksessa. Muutaman pienteurastamon valvonnasta Eviralla on sopimus kunnan kanssa. Turun kaupungilla ei ole sopimusta Eviran kanssa teurastamon valvonnasta.

12.7. Koe-eläintoiminnan valvonta

Koe-eläintoiminnan lupahallinnosta sekä valvonnasta vastaavat Etelä-Suomen sekä Itä-Suomen aluehallintovirastot.

12.8. Turun kaupungin eläinhoitola

Turun kaupungilla on eläinhoitola osoitteessa Vanha Tampereentie 229, 20380 Turku. Hoitolassa hoidetaan talteen otettuja löytöeläimiä sekä viranomaisten eläinsuojelulain § 44:n mukaisesti huostaan ottamia eläimiä. Eläinlajit ovat koira, kissa sekä muut pienet harraste-eläimet.

Löytöeläimiä hoidetaan vähintään 15 päivän ajan. Jos omistajat eivät nouda eläimiään tämän ajan kuluessa, ne sijoitetaan uusiin koteihin tai lopetetaan. Eläinsuojeluviranomaisen huostaan ottamat eläimet ovat hoitolassa niin kauan, kunnes niistä on tehty uusi eläinsuojelulain § 44:n mukainen lopullinen päätös.

Turku on tehnyt sopimuksen löytöeläinten hoidosta 13 ympäristökunnan kanssa.

13. Eläimistä saatavat sivutuotteet

Aluehallintovirasto hyväksyy väliasteen toimia harjoittavat laitokset, sellaiset hygienisointiyksiköt, joissa käsitellään sivutuotteita toimitettavaksi biokaasulaitoksiin tai kompostoitavaksi ja jotka eivät sijaitse sivutuoteasetuksen mukaan hyväksytyyn laitoksen yhteydessä sekä täytöntöönpanoasetuksen mukaisia vaihtoehtoisia menetelmiä käyttävät käsittelylaitokset. Aluehallintovirasto rekisteröi osan teknisistä laitoksista.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset ja johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla. Kunnaneläinlääkäri rekisteröi osan teknisistä laitoksista, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin. Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset on ilmoitettava välittömästi Eviraan. Eviran nettisivuilla ylläpidettävältä hyväksytyjen ja rekisteröityjen sivutuotealanlaitosten listalta on nähtävissä ajantasainen luettelo laitoksista ja niiden sijainnista.

Aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkäri valvovat hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita ja myös osin Eviran hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia ja toimijoita Eviran vuosittaisen valvontaohjeen mukaisesti. Evira määrittelee ohjeessa kunkin laitostyyppin riskinarviointiin perustuvan tarkastustiheyden. Toimijoiden osalta aluehallintovirasto määrittelee itse vuosittain tarkastettavan määrän riskiperusteisesti valvontasuunnitelmassaan. Aluehallintovirasto päättää alueellaan riskinarviointiinsa perustuen, mitkä laitokset ja toimijat tarkastetaan. Valvontaviranomaiset toimittavat hyväksyntään ja valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset Eviran sivutuotejaostoon.

Turussa on valvontaeläinlääkäriin valvonnassa yksi varastointilaitos ja yksi polttolaitos.

13.1. Sivutuotteita käyttävät toimijat

Eläintenpitäjärekisterin osana toimivaan haaskapaikkarekisteriin rekisteröidään haaskatoiminnan aloitusilmoitukset. Toimija jättää täyttämänsä ilmoituslomakkeen kunnaneläinlääkärille, joka syöttää tiedot välittömästi haaskapaikkarekisteriin. Haaskapaikalle annetaan virallinen tunnus. Mikäli

kunnaneläinlääkäri ei pysty suorittamaan rekisteröintiä, ilmoitus toimitetaan aluehallintovirastoon, jossa tiedot syötetään rekisteriin. Luonnonvaraisia eläimiä ruokittaessa on jokaisesta käyttökerrasta ilmoitettava sivutuotteiden keräyskunnan ja käyttökunnan kunnaneläinlääkärille ennen kuin sivutuotteita viedään haaskapaikoille. Käyttökunnan kunnaneläinlääkäriin tulee kieltää sivutuotteiden käyttö, mikäli aineksessa on tautiriski tai lääkettä.

Sivutuotteita eläintarhaeläinten, sirkuseläinten sekä muiden matelijoiden ja petolintujen kuin eläintarhaeläinten ruokinnassa käyttävien toimijoiden on tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnan aloittamisesta paikalliselle kunnaneläinlääkärille, joka rekisteröi käyttäjät ja toimittaa tiedon välittömästi Eviraan. Sivutuotteita em. ruokintatarkoituksiin käyttävän toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä ja ilmoitettava kunnaneläinlääkärille toiminnan loppuessa. Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan toimipaikkoja, joissa sivutuotteita käytetään eläinten ruokintaan.

Turussa ei ole tiedossa yhtään tällaista toimijaa.

13.2. Sivutuotteiden hautaaminen

Kokonaisten märehitijöiden, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen sivutuotteiden, pienteurastamoista ja pienleikkaamoista peräisin olevien luokan 2 ja 3 teurassivutuotteiden ja tiettyjen muiden MMMa 1192/2011 § 4 mukaisten sivutuotteiden hautaaminen on sallittua ns. syrjäisillä alueilla. Kotiteurastuksen sivutuotteiden, teurastuspaikoista ja pienimuotoisista leikkaamoista peräisin olevien luokan 2 ja 3 sivutuotteiden hävitykseen sovelletaan samoja keräily- ja syrjäisiä alueita kuin kokonaisten raatojen hävitykseen. Keräilyalueilla em. sivutuotteet on käsiteltävä tai hävitettävä hyväksytyssä sivutuotelaitoksessa. Toimijan on pidettävä kirjaa haudattujen raatojen tai sivutuotteiden määrästä, luokista ja eläinlajeista sekä hautauspäivämääristä ja -paikoista. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa.

Turun, Raision, Naantalin ja Ruskon kunnat kuuluvat syrjäiseen alueeseen ainoastaan lemmikkien, hevosten, kuolleena syntyneiden eläinten ja alkuperätilalla omaan käyttöön teurastettujen eläinten sivutuotteiden osalta. Märehitijöiden, sikojen ja siipikarjan osalta alue kuuluu keräilyyn piiriin.

Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri valvoo toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja, kirjanpitoja ja tarkistaa haudattavan sivutuotteen ja hautauspaikan. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatavien tietojen perusteella viitteitä säästöjen noudattamatta jättämisestä.

14. Täydentävien ehtojen valvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytyksenä.

Täydentävät ehdot jaetaan neljään ehdonalaan, joista Eviran vastuulla Manner-Suomessa on kaksi: 1. kansanterveyden, eläinten ja kasvien terveyden valvonta sekä 2. eläinten hyvinvointivalvonta. Eviran osalta täydentävien ehtojen valvonta sisältää eläinten merkinnän ja rekisteröinnin, kasvisuojeluaineiden, kiellettyjen aineiden, rehujen, elintarvikkeiden (lääkettä, lääkityskirjanpito, kasvisuojeluainejäämät), maidontuotantotilojen hygienian, munantuotantotilojen hygienian, siipikarjatilojen salmonellavalvonnan ja lihantuotantotilojen hygienian, TSE-taudin ehkäisemisen ja eläinten hyvinvoinnin valvonnan.

EU:n suoria ja osarahoitteisia tukia hakeneista eläintiloista on vuosittain valvottava vähintään yksi prosentti eli noin 210 tilaa. Eläinten merkinnässä ja rekisteröinnissä valvotaan vähintään 3 % tiloista eli noin 450 nautatilaa, 70 sikatilaa ja 50 lammasta- ja vuohitilaa.

Aluehallintovirastoille kuuluvat täydentävien ehtojen valvontaan.

Valvontaa tehdään otantatiloilla ja laajennuksina mahdollisiin ilmiintoihin perustuvien tarkastusten perusteella sekä mm. seuraavista valvonnoista:

- eläinsuojelutarkastukset
- maitohygieniatarkastukset
- salmonellavalvonta
- munantuotantotilojen hygieniavalvonta
- vierasainevalvontaohjelman mukainen valvonta
- kasvinsuojeluaineiden jäämävalvontaohjelman mukainen valvonta
- lääkekirjanpidon valvonta

Kunnan viranomaisten (kunnaneläinlääkäreiden ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten) on tehtävä tarkastuksiin liittyvät asiakirjat riittävän tarkasti, jotta laajennuksia täydentävien ehtojen valvontoihin voidaan tehdä. Kunnan viranomaisten on myös toimitettava asiakirjat tiedoksi AVlin.

15. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Kuntien järjestämien ja ostopalveluina hankkimien eläinlääkäripalvelujen on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia. Kuntien on seurattava palvelujen saatavuutta, riittävyttä ja laatua osana ympäristöterveydenhuollon laadunvalvontaa.

Kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella.

Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet.

Kunta ei ole velvollinen järjestämään peruseläinlääkäripalvelua muille kotieläimille kuin hyötyeläimille niiltä osin, kun yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriasemat tyydyttävät palveluiden kysynnän. Kunnan on omassa eläinlääkintähuollon suunnitelmassaan osoitettava, että yksityisiä eläinlääkäripalveluja on määrällisesti ja laadullisesti riittävinä ja keskeytyksettä saatavissa, jos kunta ei itse järjestä peruseläinlääkäripalvelua kaikille kotieläimille. Kunnan on varauduttava hoitamaan muita kuin hyötyeläimiä, jos yksityinen palvelutarjonta osoittautuu riittämättömäksi tai keskeytyy. Erityisesti hevosten suhteen jako hyötyeläimiin ja ei-hyötyeläimiin voi olla ongelmallinen ja tulkinnanvarainen. Käytännössä kunnan on syytä varautua tuottamaan peruseläinlääkäripalvelu kaikille alueensa hevosille, jos varmuutta yksityisestä palvelutarjonnasta ei ole.

Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu matkailuelinkeinon liittyvät reki-koirat, ratsastuskouluissa pidettävät hevoset, viranomaistoiminnassa käytettävät eläimet, opas-koirat sekä sellaiset alkutuotannon elinkeinotoimintaan liittyvät eläimet, jotka ovat ammattimaisen toiminnan jatkumisen takaamiseksi pääsääntöisesti korvattavissa toisella samanarvoisella eläimellä.

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojellullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

Turun kaupungilla ei ole palveluksessaan pieneläinten eikä tuotantoeläinten ja hevosten hoidosta vastaavaa kaupungineläinlääkäriä. Turussa on saatavana riittävästi yksityisiä eläinlääkäripalveluja ja nämä eläinlääkäriasemat ottavat normaalitoimintanaan vastaan myös kiireellistä eläinlääkäriapua tarvitsevia pieneläinpotilaita.

Tuotantoeläinten sekä hevosten normaalista päiväaikaisesta terveyden- ja sairaudenhoidosta vastaa Liedon kunta tehdyn sopimuksen mukaisesti. Tuotantoeläinten terveydenhuoltosopimuksia on tehty kunnaneläinlääkäreiden lisäksi myös yksityiseläinlääkäreiden kanssa.

15.1. Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus täytyy pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan. Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Kiireellisen eläinlääkäriavun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Jos kunta ei järjestä arkipäivisin peruseläinlääkäripalveluja muille kotieläimille kuin hyötyeläimille sillä perusteella, että se on eläinlääkäripalveluja koskevassa suunnitelmassaan osoittanut, että yksityisiä peruseläinlääkäripalveluja on yhteistoiminta-alueella riittävästi ja keskeytyksettä saatavissa, on kunnan kuitenkin järjestettävä kiireellinen eläinlääkäriapu arkipäivisin myös ei-hyötyeläimille. Vaihtoehtoisesti kunnalla voi olla yksityisen palvelutuottajan kanssa sopimus, jolla varmistetaan, että kiireellistä eläinlääkäriapua on yhteistoiminta-alueella aina tarvittaessa varmuudella saatavissa.

Kaupunki on 30.3.2012 tehnyt sopimukset neljän turkulaisen yksityisen eläinlääkäriaseman kanssa kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä Turun kaupungin alueella virka-aikana. Turku ei erikseen maksa korvausta sopimusosapuolille sopimuksen mukaisesta toiminnasta.

Suureläinpäivystys

Tuotantoeläinten ja hevosten päivystystoiminnasta Turussa vastaa Liedon kunta tehdyn sopimuksen mukaisesti. Päivystysaikana arkisin klo 16.00-8.00 päivystävän eläinlääkäriin tavoittaa puhelinnumerosta 0600 0 41451 (0,7€/min + ppm).

Pieneläinpäivystys

Pieneläinpäivystyksestä on tehty ostopalvelusopimus Suomen Pieneläinklinikat Oy:n kanssa 1.1.2015 lähtien. Sopimus on voimassa 2015 - 2017, jonka jälkeen siinä on kahden vuoden optio. Pieneläinpäivystys järjestetään Eläinsairaala Turussa, Satakunnantie 162, Turku. Päivystyspuhelinnumero on 0600 12 444 (0,5€/min + ppm).

Keskitetty yhteydenottopalvelu

Keskitetyn yhteydenottopalvelun tarkoituksena on tehostaa eläinlääkäripäivystyksen toimintaa keskittämällä eläinlääkäripalveluja koskevat yhteydenotot yhteen paikkaan, josta asiakas voidaan ohjata päivystävälle vastaanotolle tai tilata eläinlääkäri käymään eläimen pitopaikassa. Tarvittaessa yhteydenottopisteessä voidaan antaa hoitoon liittyvää neuvontaa ja ohjata kiireettömissä tapauksissa asiakas virka-aikana annettaviin palveluihin.

Pieneläinpäivystyksen osalta yhteydenottopalvelu on numerossa 0600 12 444.

Virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkärinä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomaisen poliisi.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on valtakunnallinen läänineläinlääkäripäivystys. Kaksi läänineläinlääkärinä päivystää aina samanaikaisesti ja kummankin toimialueena on koko Suomi. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Eviran puhelinvastuajasta numerosta 029 530 4340.

15.2. Saatavuus- ja laatuavoitteet

Ajanvaraus

Eläimen omistajan tai haltijan on halutessaan pystyttävä varaamaan aika eläinlääkärin käynnille eläintenpitopaikkaan, pieneläimen viemiseksi vastaanotolle tai hevosen viemiseksi tarvittaessa paikkaan, jossa hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa turvallisesti. Kun yhteistoiminta-alueella toimii useampia praktikkoeläinlääkäreitä, tulisi asiakkaalle ei-kiireellisissä tapauksissa mahdollisuuksien mukaan antaa vapaus valita eläinlääkäri, jonka palveluksia hän käyttää.

Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Tämä vaatimus täyttyy yksityisillä eläinlääkäriasemilla.

Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Kunnan on syytä seurata eläinlääkäripalvelujen saatavuutta säännöllisesti toteutettavien asiakaskyselyjen avulla. Kunta suunnittelee, miten kunta palvelujen ja valvonnan järjestäjänä sekä työnantajana käsittelee eläinlääkintähuoltoa koskevat mahdolliset asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt.

Turussa on olemassa oleva toimiva Paikalla palaute-järjestelmä, jonka avulla palvelua pyritään kehittämään.

15.3. Toimitilat

Turun kaupungilla ei ole omia toimitiloja eläinlääkintäpalveluiden käytössä.

15.4. Välineresurssit

Koska Turun kaupungilla ei ole omia praktikkoeläinlääkäreitä eikä näitä varten toimitiloja, ei käytävissä ole myöskään suur- eikä pieneläinlääkinnän välineitä.

Normaalit suojavaatteet ja -jalkineet sekä erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta näytteenotto- ja pakkaustarvikkeineen kuuluvat varustukseen. Nämä varusteet löytyvät sekä Eläinhoitolasta, Vanha Tampereentie 229, Turku, että ympäristöterveydenhuollon toimistosta, Linnankatu 55, Turku.

15.5. Ostopalvelut

Kunta voi tehdä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan kanssa sopimuksen peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tuottamisesta. Palveluntuottaja voi olla luonnollinen henkilö, yksityisoikeudellinen oikeushenkilö tai oppilaitos. Sopimusta ei voi tehdä yksityisen kanssa valvontatehtävien hoitamisesta. Palvelut on kilpailutettava hankintalainsäädännön mukaisesti.

Mikäli kuntaa ostaa palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta, on kunnan suunniteltava, kuinka se valvoo ostopalveluidensa laatua. Vastuu palvelun saatavuudesta ja laadusta säilyy kunnalla, vaikka palvelu toteutettaisiin ostopalveluna. Ostopalveluiden laatua voi seurata esimerkiksi säännöllisillä asiakastytyväisyyskyselyillä sekä kertyvän asiakaspalautteiden perusteella ja käsittelemällä palaute palveluntuottajan kanssa.

Pieneläinpäivystystä valvotaan sopimuksen mukaisesti seurantakokouksin ja palautteiden käsittelyn muodossa.

15.6. Perustason ylittävät palvelut

Erikoiseläinlääkäripalvelut

Kunta voi halutessaan järjestää erikoiseläinlääkäritason palveluja, mutta eläinlääkintähuoltolaki ei siihen velvoita. Alueen elinkeinorakenne on joka tapauksessa syytä huomioida yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreiden keskinäisessä työnjaossa sekä jatko- ja täydennyskoulutuksessa.

Yksityisillä eläinklinikoilla on tarjolla erikoiseläinlääkäripalveluita, myös pieneläinpäivystyksestä vastaavalla klinikalla.

Remissiomahdollisuudet

Hevosten ja pieneläinten suhteen kunnan tulisi pyrkiä turvaamaan perustasoa vaativampien eläinlääkäripalvelujen saatavuus vaativaa jatkohoitoa tarvitsevien potilaiden kohdalla sopimalla lähetemenettelystä yksityisten hevos- ja pieneläinklinikoiden tai Yliopistollisen eläinsairaalan kanssa.

Eläimiä hoitavat eläinlääkärit sopivat itse yksityisten eläinklinikoiden sekä yliopistosairaalan kanssa potilaiden lähettämisestä jatkotutkimuksiin ja -hoitoihin.

Laboratoriopalvelut

Kunnan on suunniteltava, miten on järjestetty maitonäytteiden, verinäytteiden, ulostenäytteiden, muiden kudokset-, erite-, ym. näytteiden sekä kalojen ja muiden raadonavausta tarvitsevien kokonaiseläinten tutkittavaksi lähettäminen ja laboratoriovastausten viivytyksetön vastaanottaminen. Tartuntavaarallisen materiaalin lähettäminen on suunniteltava erikseen. Osa analytiikasta, esimerkiksi mastiittinäytteiden viljely, voidaan järjestää myös vastaanotolla tapahtuvaksi, jos tähän on tarvittavat välineet ja avustavaa henkilökuntaa on riittävästi.

Laboratoriopalveluita on saatavilla yksityisiltä eläinklinikoilta.

16. Seuranta, arviointi ja raportointi

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Yhteisen valvontasuunnitelman osana on luontevaa hyväksyä myös eläinlääkintähuollon suunnitelma, vaikka eläinlääkintähuoltolaki ei sitä erityisesti edellytä. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ei edellytä toiminnanharjoittajien kuulemista valvontasuunnitelmasta, mutta hallintolain 41 §:n mukaisesti tulee toiminnanharjoittajille varata vaikutusmahdollisuuksia. Asian vireilläolosta voidaan ilmoittaa sopivalla tavalla viranomaisen harkinnan mukaan. Tiedotus on syytä kohdistaa myös yksityisiin eläinlääkäripalvelujen tuottajiin.

Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti lähetetään aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Resurssien riittävyyden arvioimiseksi kunta ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilastosta ilmenee vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto liitetään kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain aluehallintovirastolle.

Muu raportointi

Elintarvikeketjun valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain VASU-raportoinnilla helmikuun loppuun mennessä ja siten eläinlääkintähuollon suunnitelmien arvioinnin yhteydessä ei kerätä numeerista tietoa valvonnoista. Aluehallintovirastot keräävät ja toimittavat vuosittain Eviralle VASU-raportoinnissa tarvittavat tiedot. VASU-raportoinnista on lisätietoa VASU:n II-osan kohdassa 8.3.3.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot:

- eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset
 - terveysvalvontaan liittyvät käynnit
 - tautiepäilyt
 - eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
 - muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet

Eläinlääkintähuollon painopistealueet 2015 ja suunnitelma vuosien 2016-2017 painopistealueista

Valvontasuunnitelman sisältyvä valvonnan painopiste	2015	2016	2017
Kuntien järjestämän eläinlääkäripäivystyksen toteuttamisen varmistaminen eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti	X		
Elvin käyttöönotto	X	X	
Uudistetun eläintautilain toimeenpano	X	X	
Eläinpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen	X		
EU lemmikkieläinasetuksen toimeenpano sisämarkkinakaupassa	X		
EU eläintautilain toimeenpano			X
Uudistetun eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovuttamista koskevan lainsäädännön toimeenpano	X	X	
Eläinten suojelua lopetuksen ja teurastuksen aikana koskevan neuvoston asetuksen toimeenpano	X		
Uudistetun eläinsuojelulain toimeenpano		X	X
EU:n eläinten hyvinvointilain toimeenpano			X
Uuden sivutuotelain toimeenpano	X		
Kattavan ja riskiperusteisen sivutuotevalvontasuunnitelman toimeenpano	X	X	